SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2177

av Sandra Sönnergren m.fl. (V)

Vissa kulturpolitiska frågor

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut 2

1 Inledning 3

2 Det fria kulturlivet 3

3 Det ideella kulturlivet och folkbildningen 4

4 Konstnärernas villkor 4

4.1 Trygghet för kulturarbetare 5

5 Litteraturpolitik 6

6 Bibliotek 7

6.1 Stopp för privatisering av bibliotek 7

6.2 Främja skolbiblioteken 7

7 Barns rätt till kultur 8

7.1 Kulturgaranti för alla barn och elever 8

7.2 Praktisk-estetiska ämnen 9

7.3 Kulturskola för alla 9

8 Bevarande av kulturarvet i hela landet 11

8.1 Museer 11

8.2 Arkiv 12

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på nytt regelverk för sjukförsäkringen utifrån utredningen Ett trygghetssystem för alla och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en litteraturpolitisk utredning för att adressera de utmaningar som beskrivits i denna motion och genomlysa det litterära ekosystemet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga folkbibliotek ska drivas av vinstdrivande företag och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som innebär att varje huvudman för skolbiblioteksverksamheten ska anställa personal som i första hand har en examen från en högskoleutbildning inom biblioteks- och informationsvetenskap eller i andra hand en examen från en annan relevant högskoleutbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en kulturgaranti för alla elever i enlighet med vad som beskrivs i motionen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att estetiska ämnen bör återinföras som ett gymnasiegemensamt ämne och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda förutsättningarna för en regional kulturskoleverksamhet inom ramen för kultursamverkansmodellen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över Statens fastighetsverks hyresmodell i enlighet med motionen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med lagförslag utifrån de utredningar som gjorts på arkivområdet de senaste åren och tillkännager detta för regeringen.

1 Inledning

Den centrala frågan för Vänsterpartiet är hur vi ska kunna skapa ett kulturliv för alla och inte bara för några få. I dag är det tydligt att kulturvanorna skiljer sig mycket mellan olika grupper. Människor i städer tar del av kultur i högre grad än människor boende på landet. Statistiken visar också att de med högre inkomst och längre utbildning är mer aktiva än andra inom kultursektorn. Det behövs insatser inom många områden, och för Vänsterpartiet hänger kulturpolitiken tätt samman med vår strävan efter ett jämlikt samhälle.

Kulturen ska vara fri och frispråkig. I dag händer det att kultur tystas och läggs till rätta, ibland med goda föresatser, ibland med klassförakt, sexism eller hat som grund. Vänsterpartiet är konsekventa försvarare av konstnärlig frihet och yttrandefrihet. I dag angrips yttrandefriheten och det fria kulturlivet av extremhögern. Deras kulturkamp syftar till att tysta andras åsikter. Vänsterpartiet anser att det är en ytterst viktig princip att politiker inte ska styra det konstnärliga innehållet. Konsten får aldrig reduceras enbart till sådant som är lättillgängligt, politiskt korrekt eller ämnat att underhålla för stunden.

Att uttrycka sig genom konsten är en fundamental mänsklig rättighet. Varje konstnärligt uttryck är unikt och en viktig del av det samhälle vi lever i. Resultatet av konstnärligt skapande kan inte likställas med vanliga varor och tjänster utan har en särskild dimension. Marknadskrafterna kan inte ensamma garantera att det finns en mångfald av kulturuttryck, vare sig lokalt, regionalt, nationellt eller internationellt, utan huvudansvaret för detta vilar på det allmänna och på kulturpolitiken i stort. Det måste därför ges förutsättningar för att alla ska få möjlighet att utveckla sin skapande förmåga och vara aktiva deltagare på likvärdiga villkor i kulturlivet. En statlig kulturpolitik är en viktig del och ska bland annat garantera en fördelning av resurser över landet och genom lagstiftning ge alla invånare tillgång till kulturverksamhet. Vi ser att en fullvärdig kulturpolitik behöver stå på fyra ben: de offentliga institutionerna, det fria kulturlivet, de ideella aktörerna och goda villkor för kulturarbetarna.

2 Det fria kulturlivet

Vi har en rik flora av fria professionella grupper i landet, inom alla scenkonstområden. De är av stor betydelse för ett vitalt och utmanande kulturliv och har i olika grad tillgång till de regionala institutionerna och stöd från de regionala kulturkonsumenterna. Många grupper beskriver en tuff situation med stor administrativ börda och små

ekonomiska marginaler. För att få till en nationell turné krävs bidragsansökningar till en stor mängd kommuner, regioner och nationella instanser. När en föreställning sedan är genomförd ska den redovisas till alla bidragsgivare. Om en grupp letar sig utanför centralorterna är det oftast ideella arrangörer som är nyckeln. Det är inte rimligt att så stort ansvar för att få ut kultur i hela landet ska ligga på ideella krafter. Genom att stärka de fria gruppernas ekonomiska muskler och förenkla regelverken kan fler föreställningar komma ut till mindre orter och landsbygden.

3 Det ideella kulturlivet och folkbildningen

Vänsterpartiet menar att de ideella kulturaktörerna måste få ett lyft och uppmärksammas mer. Svenskarna är oerhört aktiva som kulturutövare: sjunger i kör, lajvar, spelar i band och målar – ibland i föreningsform och ibland genom studieförbunden. Även på små orter sjuder föreningslivet och det är här målet om kultur i hela landet förverkligas. Ett stort antal kulturföreningar är arrangörer av teaterföreställningar, konserter och konstutställningar som ger arbetstillfällen för yrkesverksamma. Parallellt med den positiva bilden av ett vitalt föreningsliv ser vi oroande tendenser. Många små föreningar är beroende av stöd från en nationell stödstruktur för administration och organisation. Med krympande resurser blir det svårt för Kulturrådet att omfatta nya riksförbund som uppstår kring nya kulturformer och musikaliska uttryck. Vi anser att det är väldigt olyckligt då man riskerar att utestänga ungas preferenser och försvårar att nå målet om ett dynamiskt kulturliv. Det är också ett stort bekymmer att befintliga organisationer tvingas till nedskärningar och uppsägningar. För oss i Vänsterpartiet är det viktigt att det finns starka nationella infrastrukturer för det fria, ideellt och demokratiskt organiserade kulturlivet.

4 Konstnärernas villkor

Grunden för att alla Sveriges invånare ska få ta del av kvalitativ kultur är goda villkor för den som vill utbilda sig och arbeta inom ett konstnärligt yrke. Arbetslivet ser väldigt annorlunda ut för kulturskapare än för många andra grupper på arbetsmarknaden. Den fackliga organiseringen försvåras av att många frilansar och går på korta kontrakt. Många kulturskapare kombinerar också uppdrag som egenföretagare med anställningar eller stipendier för att få ihop sin försörjning. För oss som vänsterparti är det viktigt att

hitta stödsystem, anställningsformer och socialförsäkringssystem som tryggar den som väljer en karriär inom en kreativ eller konstnärlig verksamhet.

Under lång tid har kulturstöden halkat efter. Få av de statliga stöden har indexerats och anpassats efter inflationen och regioner och kommuner har under flera år haft det kämpigt ekonomiskt, vilket har påverkat arbetsvillkoren på många offentliga institutioner. Samtidigt har kommuners och regioners möjligheter att ge verksamhetsstöd och köpa in konstutställningar och föreställningar från fria kulturaktörer minskat. För att komma till rätta med det tuffa läget behövs breda satsningar på kultur över hela landet. För att unga människor ska våga satsa på de många gånger långa utbildningar som krävs för ett konstnärligt yrke behöver samhället på olika sätt signalera att man ser värdet av kultur och att det kommer finnas möjlighet till försörjning.

4.1 Trygghet för kulturarbetare

En viktig del i vår kulturpolitik är att verka för en stark ekonomi som tillåter fler fasta anställningar på kulturinstitutioner och långsiktighet i bidragsregler så att fler fria grupper kan tillsvidareanställa. Men vi ser också behov av ett förstärkt skyddsnät vid sjukdom, arbetslöshet och föräldraledighet. I takt med att arbetsmarknaden förändrats har tryggheten vid sjukdom urholkats för stora grupper av människor. Tryggheten och förutsägbarheten brister för både arbetstagare med tidsbegränsade anställningar och för personer som kombinerar tidsbegränsade anställningar och företagande.

En annan vanlig inkomstkälla för kulturarbetare är stipendier. Dessa stipendier finns bland annat till för att stödja själva konstnärskapet och arbetsprocessen för att skapa ett verk under en period som annars inte skulle vara inkomstbringande. Stipendier är viktiga för att kulturen ska kunna vara levande och utvecklas men stipendier är i dag inte sjukpenninggrundande.

De problem som uppstår för så kallade kombinatörer med en blandning av inkomstkällor, som många kulturarbetare är, är välkända sedan länge. Trots detta har mycket lite gjorts på området. I SOU 2023:30 *Ett trygghetssystem för alla* finns en rad förslag som skulle skapa ett bättre anpassat regelverk för att beräkna sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Det ger i sin tur tryggare kulturarbetare som vet att man har en försörjning även vid sjukdom, föräldraledighet, vab och pension. Nu är det dags att ta fram en proposition för att skapa dessa goda villkor.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på nytt regelverk för sjukförsäkringen utifrån utredningen Ett trygghetssystem för alla. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Litteraturpolitik

Berättandet i dess olika former bär så mycket av vår historia, kultur och identitet. Genom litteraturen får vi möjlighet att kliva in i andra människors världar, upptäcka nya perspektiv och reflektera över våra egna liv och det samhälle vi lever i. Läsning ger både kunskap, fantasi och upplevelser och har ett värde i sig. Goda villkor för författare, översättare och illustratörer är därför avgörande för att berättelser från hela världen ska kunna skapas, spridas och nå sina läsare.

Litteraturmarknaden har förändrats kraftigt sedan den senaste större litteraturpolitiska utredningen 2012. Strömningstjänster och näthandel har förändrat hur litteratur säljs och konsumeras, samtidigt som ett fåtal aktörer har fått stort inflytande över marknaden. Det har pressat ersättningarna till författare och andra upphovspersoner och försämrat förutsättningarna för den fysiska bokhandeln. Litteraturpolitiken behöver därför moderniseras och stödformer och regelverk anpassas till dagens marknad, med fokus på hela litteraturens ekosystem – från skapande och utgivning till distribution och läsning.

Det behövs stärkta stöd till bland annat bokhandlare, förlag och bibliotek samt förbättrade villkor för författare, översättare och illustratörer, däribland genom en stärkt biblioteksersättning. Ersättningsmodellerna på den digitala marknaden behöver ses över för att säkerställa skäliga villkor och större transparens. Upphovsrätten måste också värnas när AI utvecklas: Vänsterpartiet anser att upphovsrättsligt skyddade verk inte ska få användas för kommersiell AI-träning utan rättighetshavarnas tillstånd och skälig ersättning.

Vänsterpartiet anser att det kan behövas politiska åtgärder för att lösa en del av dessa frågor. Andra kan förhoppningsvis de olika delarna av branschen själva hantera. Vi menar dock att en utredning som tar ett helhetsgrepp behövs som stöd för alla aktörer.

Regeringen bör tillsätta en litteraturpolitisk utredning för att adressera de utmaningar som beskrivits i denna motion och genomlysa det litterära ekosystemet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Bibliotek

6.1 Stopp för privatisering av bibliotek

Folkbiblioteken är en grundbult i vår demokrati och garanterar allas tillgång till kunskap, kultur och bildning. De är också viktiga mötesplatser för människor och civilsamhället, med verksamhet som sträcker sig från litteratur och samhällsinformation till barnteater, författarsamtal och konstutställningar. Biblioteken ska vara till för medborgarna, inte för att skapa vinster åt privata företag. Privatisering riskerar att försämra kvaliteten, tillgängligheten och bibliotekens oberoende. Vi vill därför värna folkbiblioteken som offentligt drivna verksamheter, fria från kommersiella intressen och marknadsstyrning.

Inga folkbibliotek ska drivas av vinstdrivande företag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Biblioteksstatistiken visar att sedan millennieskiftet har antalet folkbibliotek minskat med mer än en fjärdedel och mer än 400 biblioteksfilialer har lagts ner under de senaste decennierna. I de mindre befolkningstäta länen måste många biblioteksbesökare åka långt för att komma till ett bibliotek eller en biblioteksfilial. Den minskade tillgängligheten har sannolikt bidragit till att färre besöker bibliotek och att de regionala skillnaderna ökar. Satsningar på bokbussar och biblioteksombud har varit ett sätt att möta de växande skillnaderna. Det är förstås ett bra sätt att hantera det avstånd vissa människor har till närmaste bibliotek, och de satsningarna ska kvarstå och gärna byggas ut, men de kan inte ersätta det fysiska biblioteket som har mer bibliotekspersonal och ett större utbud. Vänsterpartiet ser ett stort behov av satsningar på bibliotek och fler biblioteksfilialer.

6.2 Främja skolbiblioteken

Skolbiblioteken har ett dubbelt ansvar: både att främja läslust och att vara en resurs för undervisningen. Skolbiblioteken ska ge eleverna tillgång till ett rikt utbud av medier, framförallt skön- och facklitteratur. Ett bibliotek där välutbildad bibliotekspersonal samarbetar med den pedagogiska personalen kan locka fram och tillfredsställa barnens och ungdomarnas läslust och nyfikenhet. Dessutom ska skolbiblioteken stärka elevernas medie- och informationskunnighet genom att utveckla deras förmåga att söka, granska, värdera och kritiskt förhålla sig till information och medier, inte minst i en digital miljö.

Sedan den 1 juli 2025 slår skollagen fast att elever som huvudregel ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek på den egna skolenheten. Det är ett viktigt steg framåt som

Vänsterpartiet länge har drivit på för. Men det är ännu inte verklighet i alla skolor. Vi vill att alla elever måste få tillgång till skolbibliotek med tillräcklig bemanning och utbildad personal som kan arbeta aktivt med läsfrämjande och medie- och informationskunnighet.

Det är beklagligt att de senaste regeringarna inte tog tag i frågan om dimensioneringen av utbildningen för skolbibliotekarier i tid. För att möta det ökade behovet av skolbibliotekarier vill vi bygga ut utbildningsplatserna inom biblioteks- och informationsvetenskap och stärka möjligheterna till kompetensutveckling.

Vi vill att regeringen återkommer med ett lagförslag som innebär att varje huvudman för skolbiblioteksverksamheten ska anställa personal som i första hand har en examen inom biblioteks- och informationsvetenskap eller i andra hand en examen från en annan relevant högskoleutbildning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 Barns rätt till kultur

Det är samhällets ansvar att ge alla barn och unga i landet lika goda möjligheter att bygga vidare på den första upptäckar- och skaparglädjen, på lusten att söka kunskap och lära sig nya saker, vidga sin värld och få del i nya sammanhang. Det är därför grundläggande att alla barn under hela sin uppväxt har tillgång till kulturella verksamheter där de själva är skapare, men också att de får uppleva professionellt utövad kultur inom alla genrer. Barns och ungas rätt till kultur begränsas dock alltför ofta av familjens ekonomiska situation. När det offentliga drar sig tillbaka och de kommersiella alternativen tar över så lämnas de som inte har råd att betala utanför. Även dessa barn ska självklart ha möjlighet att ta del av kultur.

7.1 Kulturgaranti för alla barn och elever

Det är stora skillnader mellan elevers tillgång till professionell kultur. I vissa regioner och kommuner finns i dag en kulturgaranti som garanterar alla elever ett visst antal scenföreställningar under skoltiden och ibland även insatser från Skapande skola. Andra elever kan gå hela sin skolgång utan att komma i kontakt med en scenkonstföreställning eller ett museibesök.

Det finns exempel på bra sätt att se till att elever får tillgång till kultur. I Norge har man till exempel den kulturelle skolesekken där man har en nationell samlande aktör för att få ut produktioner till elever. I Sverige måste de svenska grupperna däremot själva

jaga skolor, kultursamordnare och bidrag i 290 kommuner och 21 regioner. De ska marknadsföra sig, delta på utbudsdagar och schemalägga turnéer. En systematisering och strukturering av de pengar som i dag finns hos Kulturrådet genom ett antal olika anslag, däribland pengar i kultursamverkansmodellen, skulle möjliggöra en kulturgaranti för alla barn från förskolan till gymnasiet. I ett första steg vill vi införa rätten för alla elever att ta del av professionell scenkonst.

Regeringen bör genomföra en kulturgaranti för alla elever i enlighet med vad som beskrivs i motionen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.2 Praktisk-estetiska ämnen

Vänsterpartiet tycker att det är självklart att alla elever såväl på grundskolenivå som i gymnasiet ska ha möjlighet att utveckla och använda sin fantasi och kreativitet samt sin förmåga att kommunicera genom att delta i estetisk verksamhet. Estetik, kreativitet och förmåga att uttrycka sig konstnärligt är vidare en tillgång i många yrken. I de senaste årens diskussion om försämrade skolresultat har röster höjts för att eleverna behöver mer tid för teoretiska studier och att det därmed finns mindre utrymme för de praktisk-estetiska ämnena. Det här rimmar illa med den forskning som tittat närmare på hur musik, dans och andra kreativa uttryck ökar barns inlärningsförmåga även i andra ämnen.

Vi anser att de estetiska ämnena både behöver uppvärderas och få ett ökat utrymme i skolan. Därför vill vi att antalet timmar i estetiska ämnen ökar och att ämnena ska finnas med på alla nivåer i grund- och gymnasieskolan. För att detta ska vara möjligt behövs pedagoger med rätt utbildning och rätt förutsättningar att göra sitt jobb. Tuffa arbetsvillkor gör det svårare att både rekrytera och behålla behöriga lärare, inte minst inom de praktisk-estetiska ämnena. Vi vill därför se en satsning på att stärka de praktisk-estetiska ämnena i grundskolan och anser att regeringen tillsammans med ansvariga myndigheter och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) behöver ta frågan på allvar.

Estetiska ämnen bör återinföras som ett gymnasiegemensamt ämne. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.3 Kulturskola för alla

Kulturskolan är landets största barn- och ungdomskulturverksamhet och spelar en viktig roll för barns och ungas möjlighet att själva utöva kultur. Barn som ges möjlighet att utöva kultur får ökat självförtroende, stärker sin problemlösande förmåga och blir bättre

på socialt samspel. Drama, dans, bildkonst, film, musik och andra kulturyttringar är viktiga för att stärka barns möjligheter att uttrycka sig med mer än språket. Kulturskolan har också bidragit till att många musiker och artister har fått en grundläggande utbildning som i vissa fall lett till att svensk musik och kultur kunnat spridas över världen och att svenska musiker kommer från alla landets delar och inte bara storstädernas kärna. Det viktigaste argumentet för kulturskolan är det mervärde som skapas i människors liv när kultur och kulturskapande blir en naturlig del av tillvaron. Målsättningen måste vara att alla barn ska få möjlighet att pröva på olika kulturyttringar. För att uppnå detta behöver kulturskolan göras tillgänglig för alla.

Nästan alla kommuner erbjuder i dag musik- eller kulturskola, men långt ifrån alla barn har samma förutsättningar att delta. Barn till högutbildade föräldrar är kraftigt överrepresenterade. Enligt Kulturrådets sammanställning för 2024 hade 84 procent av kulturskolans deltagare högutbildade föräldrar. Drygt 20 procent hade utländsk bakgrund, jämfört med omkring 27 procent av befolkningen som helhet. För att nå fler barn behöver kulturskolan utveckla sina arbetssätt och sänka trösklarna till deltagande. Höga avgifter kan också vara ett hinder för många familjer. Kulturrådet har under 2026 fått i uppdrag att utvärdera kulturskoleklivet, en riktad satsning på utbildning av fler kulturskolepedagoger. Den har fått en mindre dimensionering än planerat på grund av Tidöpartiernas neddragningar i många kommuner. Vi inväntar Kulturrådets slutsatser på området.

Under de senaste åren har det gjorts flera viktiga insatser för att utveckla kulturskolan. Inom den gemensamma organisationen Kulturskolerådet stöttar kulturskolorna varandra kring utvecklingsfrågor, fortbildning och nya metoder. Det nationella Kulturskolecentrum samlar in statistik och sprider forskningsresultat. För många små kommuner kan det dock vara svårt att ta tillvara dessa resurser och utveckla den egna verksamheten. Det är också ett litet antal mindre kommuner som fortfarande inte erbjuder barnen kulturskola. Här tror vi att den regionala nivån skulle kunna spela en positiv roll för erfarenhetsutbyte, utvecklingsstöd, möjlighet för barnen att ta del av ett större utbud över kommungränserna, gemensamma fortbildningar för personal, lägeraktiviteter och spetskurser för eleverna. Vi tycker att det vore intressant att titta närmare på om en regional kulturskoleverksamhet skulle kunna vara en del av kultursamverkansmodellen och genom en kombination av statliga, regionala och kommunala resurser stötta kulturskolan att växla upp sin verksamhet.

Regeringen bör utreda förutsättningarna för en regional kulturskoleverksamhet inom ramen för kultursamverkansmodellen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Bevarande av kulturarvet i hela landet

Kulturarv handlar inte bara om historia och dåtid, utan även om nutid och framtid. Kunskap om både samtidens skeenden och den bakomliggande historien bidrar till vår förståelse av vilka vi är i dag och hur vi kan forma vår framtid. För att våga tro på framtiden är insikten om att vårt samhälle alltid är under förändring avgörande. Det samhälleliga kulturarvsansvaret måste innefatta hela kulturarvet, såsom kvinnornas kulturarv, lokalsamhällets folkliga kultur, teatrarnas och filmhistoriens skatter, museiföremål, de nationella minoriteternas och de invandrade gruppernas kulturarv och hela samhällets historia ur olika perspektiv. Kulturarvet är ett stort område och går inte att helt frikoppla från andra kulturpolitiska insatser utan hör ihop med det nät som är svenskt kulturliv. Kulturskolan lär ut folkmusik och föreningar tränar folkdans, stöd finns till musiker, konstnärer och konsthantverkare som för vidare äldre traditioner och det ideella kulturlivet är av stor vikt för att levandegöra kulturarvet. Det är därför inte möjligt att ställa satsningar på kulturarvet mot andra kultursatsningar. En samlad kulturpolitik är det som behövs, baserad på förståelse för hur svenskt kulturliv fungerar. Vänsterpartiets syn på kulturarvspolitiken står därmed i klar kontrast mot den som Tidöregeringen och Sverigedemokraterna bedrivit den förra mandatperioden med ensidigt fokus på bevarande ur ett beredskapsperspektiv och förhoppningen om att en statlig kulturkanon ska skapa nyfikenhet och kunskap om svensk kulturhistoria.

Länsstyrelserna har en viktig roll i bevarandet av kulturarvet. Med sin kompetens inom kulturarv och ansvar inom kulturmiljöområdet är de en viktig samarbetspartner för kommuner, företag och privatpersoner som vill göra förändringar på fastigheter eller exploatera för byggnation. För oss i Vänsterpartiet är det av största vikt att kulturarvet kan bevaras i hela landet och att kulturmiljöer blir tillgängliga för fler.

8.1 Museer

Vi vill att museerna ska ses som en del av en kulturell allmännytta som alla invånare har rätt till, en gemensam skatt. Precis som det är möjligt för alla att besöka ett bibliotek gratis och ta del av kunskapen där vill vi att den kunskapsbank som museerna utgör ska vara tillgänglig för alla.

Fri entré till statliga museer har varit ett viktigt sätt att öka tillgången till vårt gemensamma kulturarv. En rapport från Myndigheten för kulturanalys 2023 visar att reformen ökade besöken, men att det är osäkert om den breddade deltagandet. För att nå nya besöksgrupper krävs fler insatser än fri entré, men det är inget skäl att återinföra ekonomiska trösklar.

Sveriges Museer har undersökt möjligheten att införa ett nationellt museikort, liknande de system som finns i Finland och Estland. Vi ser positivt på att möjligheterna utreds och vill särskilt undersöka hur ett sådant system kan kombineras med subventionerade kort eller entréer för att säkerställa att museerna är tillgängliga för alla, oavsett ekonomi.

Samtidigt innebär Statens fastighetsverks hyresmodell stora ekonomiska påfrestningar för flera kulturinstitutioner. Bland annat har flera statliga museer fått föreslagna hyreshöjningar på över 50 procent, vilket riskerar att tränga undan resurser från den publika verksamheten. Vi vill därför utreda en ny hyresmodell som tar hänsyn till kulturinstitutionernas särskilda uppdrag och ger dem långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar.

Regeringen bör tillsätta en utredning för att se över Statens fastighetsverks hyresmodell i enlighet med motionen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.2 Arkiv

Arkiven är en viktig del av vårt gemensamma kulturarv och samhällets kollektiva minne. De bevarar berättelser, dokument och kunskap om människors liv och samhällets utveckling och är en ovärderlig resurs för forskning, folkbildning och demokrati. Genom arkiven får vi möjlighet att förstå vår historia, granska makten och sätta vår egen samtid i ett större sammanhang. Trots detta har arkivfrågorna länge haft en undanskymd plats i kulturpolitiken.

Arkivsektorn står inför stora utmaningar när alltmer information skapas och lagras digitalt. Det ställer nya krav på långsiktigt bevarande, tillgänglighet och möjligheten att ta del av allmänna handlingar. Samtidigt behöver arkivlagstiftningen moderniseras för att bättre spegla arkivens breda uppdrag, både som en grund för demokratisk insyn och som en del av vårt gemensamma kulturarv.

Vänsterpartiet vill se en samlad översyn av arkivlagstiftningen och stärkta ekonomiska förutsättningar för arkivsektorn. Förslagen från arkivutredningen *Härifrån till evigheten* (SOU 2019:58) och Riksarkivets efterföljande arbete behöver tas till vara.

Målet ska vara en långsiktigt hållbar arkivpolitik som säkerställer att information och kulturarv kan bevaras och vara tillgängliga även för kommande generationer.

Regeringen ska skyndsamt återkomma till riksdagen med lagförslag utifrån de utredningar som gjorts på arkivområdet de senaste åren. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sandra Sönnergren (V)

Hawar Asaiesh (V)

David Höglund Velasquez (V)

Umihana Rasovic (V)

Caroline Täljeblad (V)

Ciczie Weidby (V)